

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีต เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชน ประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลงและประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่รวดเร็วและโครงสร้างของประชากรไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing) จากการสำรวจประชากรไทย ในปี 2548 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 7 ล้านคนหรือร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 13.4 ในปี 2558 และร้อยละ 15.3 ในปี 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

จากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ผู้สูงอายุเริ่มเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศ เนื่องจากประชากรสูงอายุเป็นกลุ่มพิเศษ ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลคุ้มครอง โดยด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีแบบแผนการเจ็บป่วยที่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ที่เกิดจากความเสื่อมของร่างกาย เป็นโรคเรื้อรัง ทำให้ผู้สูงอายุต้องการการดูแลระยะยาว ความเสื่อมถอยของกำลังร่างกาย ทำให้ศักยภาพในการทำงานของผู้สูงอายุลดลง ผู้สูงอายุจึงไม่มีรายได้และจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการต้องลดบทบาทในครอบครัวและสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกด้อยค่า ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดความสุขและต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิต ประกอบกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่คนวัยทำงานต่างประกอบอาชีพ ความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดลง ทำให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่วนหนึ่งถูกครอบครัวทอดทิ้ง ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม หากครอบครัว ชุมชน และสังคม ไม่มีการเตรียมพร้อมในด้านการดูแลคุ้มครองผู้สูงอายุแล้ว สถานการณ์การเพิ่มของประชากรสูงอายุ จะกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในอนาคตอันใกล้ (วาทีณี บุญชะลิกษ์, 2545)

ยุทธศาสตร์ของประเทศด้านผู้สูงอายุ ได้มีการบรรจุไว้ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ 2545 – 2564) โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนนโยบายเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุ อันเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม โดยมีวิสัยทัศน์ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคมที่สมควรได้รับการดูแลให้มีสุขภาพที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ ครอบครัวอบอุ่น มีสังคมที่ดี มีหลักประกันที่มั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร นอกจากนี้ ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมให้มีความมั่นคงในชีวิต ในด้านการมีที่ดินทำกิน มีที่อยู่อาศัยมั่นคง อาหารพอเพียง มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี มีครอบครัวที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางชีวิตที่ดี มีเสรีภาพในการกระทำการสิ่งใดที่ไม่กระทบทางลบต่อผู้อื่น ปลอดภัย มีความพอใจในตนเองและการเข้าถึงธรรมะ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2552)

สาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 กล่าวถึงแนวคิดหลักการของการมีชีวิตที่ดี มีความมั่นคง เป็นชีวิตที่อยู่ดีมีสุข ประกอบด้วย การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีภาวะโภชนาการที่ดี รู้จักป้องกันดูแลสุขภาพและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข มีความรู้ เพราะความรู้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของคนให้มีทักษะความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสร้างโอกาส พัฒนาสติปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของคน ที่จะพึ่งตนเองและใช้ประสบการณ์ ศักยภาพให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจในสังคมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอ เป็นปัจจัยกำหนดความอยู่ดีมีสุขของคน การทำงานจะเป็นที่มาของรายได้และอำนาจซื้อ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีงานทำที่ดี มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คนเราสามารถดูแลความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุขได้และยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม มีครอบครัวอบอุ่นมั่นคง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ “ความอยู่ดีมีสุข” โครงสร้างและขนาดของครอบครัว เป็นตัวกำหนดระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกแต่ละคน ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น รับรู้ความต้องการของสมาชิกแต่ละคน และดูแลสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ “ความอยู่ดีมีสุข” ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น อบอุ่นราบรื่นของครอบครัว มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ลดปัจจัยเสี่ยงของครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้ และมีการเกื้อกูลสังคม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ได้รับบริการสาธารณสุขที่พอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลการดำรงชีวิต ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี เอื้อต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม

จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 155 ตำบล 1,880 หมู่บ้าน จากการสำรวจประชากรในปี 2553 พบว่า จังหวัดอุดรธานี มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,535,735 คน แบ่งเป็นเพศชาย 768,055 คน หรือร้อยละ 50.01 ของประชากรทั้งหมดและเพศหญิง 767,680 คน หรือร้อยละ 49.99 ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุจำนวน 137,941 คน หรือร้อยละ 8.98 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสัดส่วนของผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.0 ในปี 2540 เป็นร้อยละ 8.98 ในปี 2553 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประชากรของจังหวัดอุดรธานี เปลี่ยนเป็นโครงสร้างประชากรที่มีผู้สูงอายุมากขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและประเทศไทย ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี อิทธิพลของการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงทุกเครื่องเรือน การเคลื่อนย้ายของประชากรวัยแรงงานในทุกพื้นที่ของจังหวัด ไปทำงานต่างถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การรับวัฒนธรรมตะวันตกและความเป็นชุมชนเมืองที่มีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยมและความมั่นคงในชีวิตของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในแต่ละอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน โดยสมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้นและอยู่ห่างไกลครอบครัว ผู้สูงอายุในครอบครัวต้องอยู่ตามลำพัง มีการเจ็บป่วย ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัวน้อยลงและยังมีการละเลยการดูแลสุขภาพ

บุตรหลาน นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีกิจกรรมทางสังคมน้อยลง สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการมีความสุขและความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ (เอกสารสรุปผลการดำเนินงานประจำปี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี, 2553)

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ มีผู้ศึกษาน้อยมาก จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพ ค่านิยม รสนิยม ความคิดเกี่ยวกับตนเอง การใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุ และปัญหาสุขภาพ มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยทางเศรษฐกิจนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่จะสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านที่อยู่อาศัยในสภาพที่ดี อาหารที่มีคุณค่า การรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อเข้าสู่วัยชรา จากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ หรือจากข้อกำหนดของสังคมให้ต้องเกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียบทบาทในการทำงาน ผู้สูงอายุจึงหาบทบาทใหม่ให้กับตนเอง ด้วยการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือดูแลลูกหลานภายในบ้านและในทางกลับกัน ลูกหลานในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลงจากปัญหาสุขภาพ ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับบุคคลภายนอกก็มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต ญาติหรือเพื่อนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความหวังดี คอยให้ความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจและสามารถปรับทุกข์กันได้ทำให้ผู้สูงอายุสามารถยอมรับสภาพกับความรู้สึกที่ต้องสูญเสียสถานภาพทางสังคมเดิมหรือสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บุคคลเหล่านี้เป็นเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมที่จะช่วยประคับประคองสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ช่วยยกระดับคุณค่าในชีวิต ตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเองและยังเป็นการช่วยรักษาความสมดุลระหว่างจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ (มารศรี นุชแสงพลี, 2532) และการมีรายได้เพียงพอใช้จ่าย การร่วมกิจกรรมทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ, 2551) นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุ มีความสะดวกสบาย ในแวดวงความอบอุ่น ของครอบครัวญาติมิตร มีสิ่งของเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกในด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ตามความจำเป็น มีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ (ประมวญ พิรัชพันธุ์, 2543)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้สูงอายุจึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสถาบันสังคม ที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด ที่จะให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกในด้านความเป็นอยู่ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีปัญหาต่างๆ มากมาย หากได้รับการดูแลช่วยเหลือเกื้อหนุนจากครอบครัว ชุมชน สังคมและอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีความมั่นคงในชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขและความมั่นคงในชีวิตของคนไทย ประกอบด้วย การมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่น มั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีของรัฐ

ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานี เพราะแม้ว่าปัจจุบันจะมีข้อมูลและการวิจัยด้านผู้สูงอายุจำนวนมากก็จริงแต่ข้อมูลที่มีอยู่ก็ยังไม่ทันสมัย ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและนำไปใช้ประโยชน์ ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตและสามารถใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว อันจะก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้สูงอายุ ครอบครัวและสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี ในด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ ครอบครัว ที่อยู่อาศัยสิ่งแวดล้อมและสังคม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ ครอบครัว ที่อยู่อาศัยสิ่งแวดล้อมและสังคมกับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ
3. ค้นหาปัญหาของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตและแนวทางพัฒนา

1.3 คำถามการวิจัย

1. ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร
2. อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมและสังคม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานีหรือไม่ และอยู่ในระดับใด
3. ปัญหาของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตมีอะไรบ้างและมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและการมีโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ
2. ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ความแข็งแรงของร่างกาย อาการเจ็บป่วย การได้รับการดูแลในการดำเนินชีวิตประจำวัน การได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วย และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ
3. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความรักความอบอุ่นในครอบครัว การยอมรับนับถือจากสมาชิกครอบครัว การใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกครอบครัว และการมีสมาชิกครอบครัวสนิทสนมปรึกษา มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ
4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีรายได้ประจำ ความเพียงพอของรายได้ การมีเงินออมและการมีรายได้มั่นคง มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ

5. ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ้านถูกสุขลักษณะ สะดวกสบาย ปลอดภัย ชุมชนปลอดภัยและการเตรียมการรองรับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ

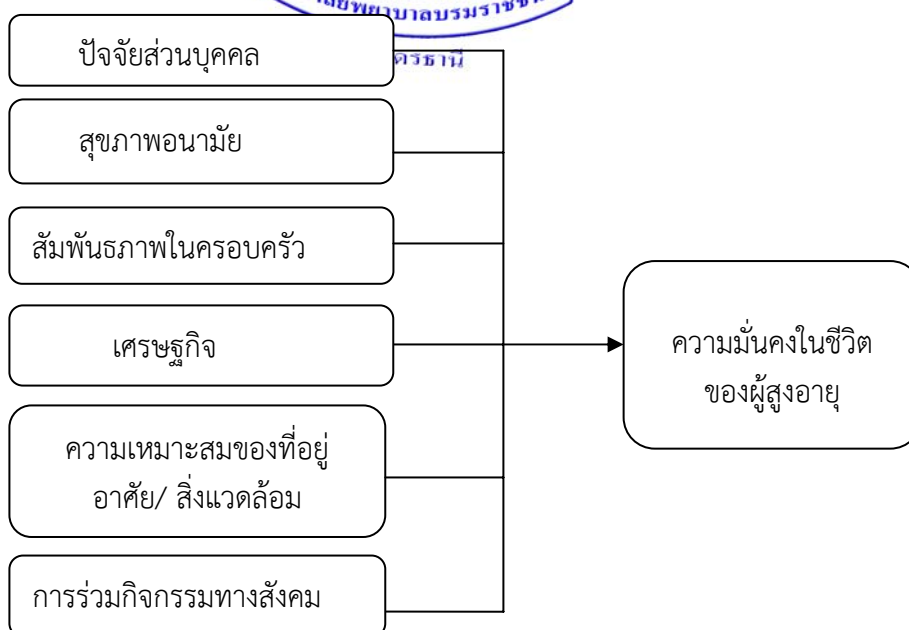
6. ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ความช่วยเหลือของชุมชน ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ การช่วยเหลือสังคม/แบ่งปันประสบการณ์กับวัยอื่น และการรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมและสังคม โดยศึกษาผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและชาย ที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในทุกอำเภอ ของจังหวัดอุดรธานี ในกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น (60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยตอนกลาง (70 – 79 ปี) และผู้สูงอายุวัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป) ไปศึกษาระหว่าง ตุลาคม 2553 ถึงกันยายน 2554

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) แล้วนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสังคม และความมั่นคงในชีวิต ด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมและสังคม ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามคำศัพท์

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและหญิง มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดอุดรธานี

ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีสุขภาพที่ดี ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ มีความรู้ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ที่อยู่อาศัยมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลจากสังคม

ความมั่นคงด้านสุขภาพ หมายถึง ความไม่เจ็บป่วยเป็นโรคร้ายแรงหรือมีอาการไม่สุขสบาย เจ็บป่วยบ่อย ได้รับการดูแลจากสมาชิกครอบครัวและเข้าถึงบริการสาธารณสุข

ความมั่นคงด้านครอบครัว หมายถึง การได้รับความรักความอบอุ่น นับถือเคารพยกย่องจากสมาชิกครอบครัว ทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและมีบุคคลในครอบครัวที่สนิทสนม สามารถพูดคุยปรึกษา

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การมีรายได้ประจำทุกเดือน มีเงินใช้จ่ายเพียงพอต่อการดำเนินชีวิต มีเงินเหลือเก็บ ไม่มีหนี้สินที่เป็นภาระเงินกำลังส่งคืนและมีหลักประกันความมั่นคงของรายได้ในอนาคต

ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่มีความปลอดภัย ไม่มีมลพิษ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตและมีการเตรียมรองรับให้ผู้สูงอายุสะดวกสบาย

ความมั่นคงทางสังคม หมายถึง การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีและได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลจากคนในชุมชน ได้รับข้อมูลข่าวสารและใช้ความรู้ประสบการณ์ช่วยเหลือสังคมและเป็นที่ยอมรับของวัยอื่น

สัมพันธ์ภาพในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติของคุณสมรสและสมาชิกในครอบครัวต่อผู้สูงอายุ ที่แสดงถึงความรัก การเอาใจใส่ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การยอมรับนับถือและไว้วางใจ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หลังการวิจัยเสร็จสิ้น จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิต และแนวทางในการพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงในชีวิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและครอบครัว ชุมชน นำไปใช้วางแผนให้การดูแลผู้สูงอายุและพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสม รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นผู้สูงอายุต่อไป